

Johnny agafà el seu fusell... El tornarà a agafar?

Juan Obrador

Aquest humil escriptor no volia pas escriure de cinema, no... Ja sé que em dec a vosaltres, degustadors de bon cinema i artífexs de Temps Moderns; però qui subscriu està ara mateix –suposo que com la majoria– comogut. I no només pels brutals atemptats que han patit els ciutadans de Nova York i Washington; a les destrosses transformades en espectacles televisius i a la sang ja vessada, però furtada a la mirada, s'hi afegeixen les reaccions de la majoria dels governants del món cristià i del musulmà. Tot indica que ens dirigim novament a la guerra... una estranya guerra: entre la major potència militar mai vista i un enemic que no té pàtria política i que s'amaga entre els més depauperats dels depauperats.

Just quan més astorat em trobava vaig topar-me amb el film *Johnny agafà el seu fusell* (1971) de Dalton Trumbo. Aquest pel·lícula no ens parla de terrorisme i, molt manco, del nou enfrontament entre el món cristiano-capitalista, insultantment ric, i el món islàmic *fanatitzat* i empobrit, a pesar de les immenses bosses de petroli que amaga en determinats territoris. Trumbo, afectat per les atrocitats de la Guerra del Vietnam, parla de la perversió suprema de la guerra moderna: la destrucció de la vida més enllà de les potencialitats divines. És curiós que les ferides que pateix Johnny no es produeixen ni a causa de la radioactivitat ni com a conseqüència d'un atac químic-bacteriològic, suposo que Trumbo va creure que els homes crearen el mal radical el dia en què varen decidir aplicar tots els seus coneixements tecnicoindustrials en l'art de matar de manera massificada; en aquest sentit, la guerra paradigmàtica fou la Primera Guerra Mundial. Per això, Johnny, un jove idealista nord-americà que encara creia que valia la pena posar en joc la seva pròpia vida per defensar la seva pàtria i el seu sistema de vida, cau ferit a les trinxeres de la primera gran guerra. Però les seves ferides no són les ferides normals dels

soldats que lluitaren cos a cos en aquella primer enfrontament industrialitzat, tant de bo aquella maledida bomba hagués acabat amb la seva vida...

¿En què es converteix un cos humà si perd les cames, els braços, la vista, l'oïda i qualsevol possibilitat de comunicació amb l'exterior? Per respondre aquest interrogant el director emprà reiteradament la estructura argumental del *flash back*: aquest film no podia tenir una estructura narrativa lineal, perquè, en transformar-se Johnny en un ésser vegetatiu, s'esvaeix el sentit per l'espectador. Quina part de Johnny queda intacta, una vegada que ell sap que s'han tallat tots els seus lligams amb el món exterior? Només resta el seu món interior: els records, els somnis i la desfigurada percepció que pot rebre a través de la seva pell. D'aquesta manera, el film de Trumbo assoleix un tarannà cartesià: com puc diferenciar amb claredat quan em trobo davant d'un mal són o davant d'una realitat externa a mi? –ni el fill de Déu podrà donar al pobre Johnny un criteri per distingir una rata que li rosegua el coll d'un catèter-. De fet, el que són *flash bak* argumentals per a l'espectador, es corresponen amb la vida mental present d'aquell cos animat però tancat sobre ell mateix. És possible que la vida pugui assolir tal nivell de dolor o, tot plegat, no és més que un son?. Qui és el responsable últim del mal radical?. Sembla que la divinitat no pot ser, atès que davant del seu patiment infinit es veu clarament impotent. Inclòs, el darrer capellà que l'assisteix al seu llit, d'un blanc atroç, es veu incapaç de donar-li cohort recordant-li que existeix un Déu que tot ho vol i que estima més a qui més pateix.

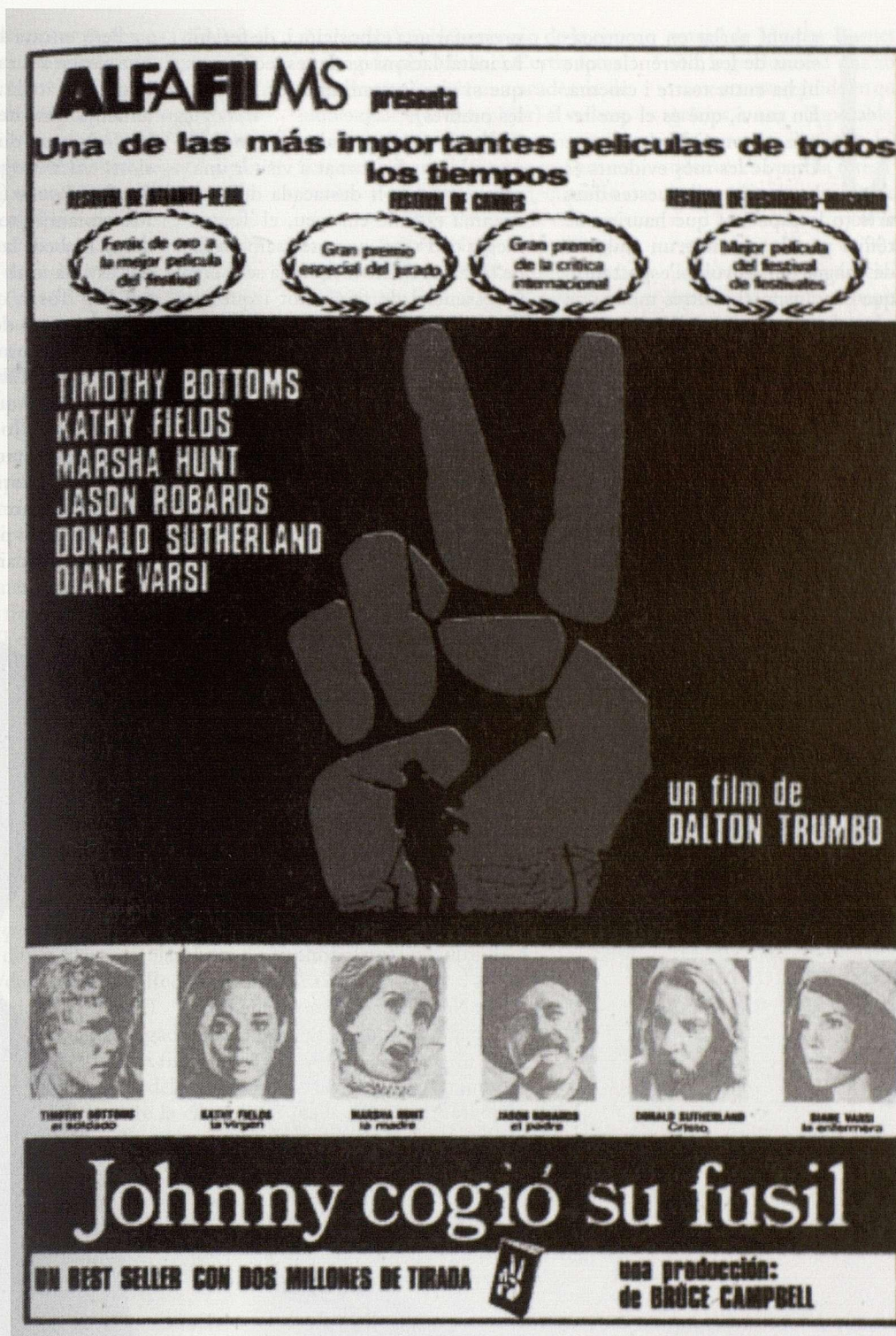
Uns altres temes que aflorescen en un primer moment davant d'aquest film excepcional serien la relació individu-estat o l'origen del sentir del deure castrense. ¿És legítim que l'Estat ens demani el sacrifici de tots els valors de la nostra vida quotidiana –l'amor, la família, la festa, la feina senzilla...– a canvi

de defensar unes estructures estatals que, per molt democràtiques que siguin, més tard o més pres aniquilen la individualitat? En un principi, sembla que el deure militar dimana directament de la divinitat: una de les primeres escenes de la pel·lícula és la d'un fervent pastor que prega Déu per la victòria dels joves soldats americans perquè defensin la justícia i la veritat davant dels enemics sempre malvats. Però, en el moment que la infermera, que ha comprès el seu infinit dolor, intenta matar-lo per caritat cristiana l'oficial encarregat de la seva custòdia l'atura acomplint un deure que es recolza en el buit. “Per quina raó no l'han deixat fer a la meua estimada infermera? –es demana desesperat– Ells m'han creat i em volem allargar el meu patiment infinit... Per què?”. “Tal vegada, –arriba a sospitar aquell cervell aparentment incapaç de tota reflexió i de tota sensació–, es proposen experimentar amb mi per construir soldats indestructibles”. De tot plegat es dedueix una visió extremadament pessimista de la natura humana: dins l'espècie humana hi ha una llavor insaciable que no s'aturarà de créixer fins a provocar la nostra autodestrucció.

Emperò, *Johnny agafà el seu fusell* també té una lectura positiva: en primer lloc, Trumbo fa palès el fet que la guerra mai pot ser solució, atès que és la responsable directa dels majors patiments humans. En segon lloc, quan tot s'ha ensorrat, quan sembla inversemblant que Johnny pugui recuperar la comunicació amb el món, el record de son pare li diu una i altra vegada que pensi, que empri el cap... i aconsegueix emetre paraules emprant l'alfabet Morse. Sempre hi ha una esperança i, això, a pesar que les seves demandes tampoc seran escoltades.

Se m'acudeix que aquesta pel·lícula constitueix una metàfora preciosa de la relació que manté l'espècie humana amb la guerra. Darrera de tota guerra sempre trobareu les pàtries –les banderes i els himnes– o la divinitat –les esglésies i

De tot plegat es dedueix una visió extremadament pessimista de la natura humana: dins l'espècie humana hi ha una llavor insaciable que no s'aturarà de créixer fins a provocar la nostra autodestrucció.

els capellans resant pels joves que moriran-. La guerra, tothom ho sap, constitueix una font inabastable de patiments físics per als soldats que, si no existís la guerra, sempre podrien ser amics. Sembla

que avui dia tots som Johnny: sabem que el mal essencial és la guerra; però o no som capaços de dir-ho o l'altre, simplement, no ens escolta.

Qüestions onto-teològiques Si

Johnny hagués estat un creient fervent, la seva divinitat hagués estat capaç de solucionar-li els seus interrogants existencials? Hagués estat capaç d'alleujar-li el seu patiment físic? ■